

EDÎTORÎ RA

Roşan LEZGÎN

Rijnayîşê Bajaranê Kurdan

Roja 30.03.2016 saete 12:00 de, Diyarbakir de, "Güneydoğu Gazeteciler Cemiyeti" de nameyê "Suriçi Koruma ve Yaşatma Platformu" ser o bi tirkî yew beyanat dîya çapemenîye. Ez zî tesadufen uca bîya şahid. Serekê beledîyeyanê Diyarbakirî cotecot, qismêk serekê namdarî yê siyasî, serekê dezgeyanê sivilan yê Diyarbakirî û Diyarbakir de çiqas endamê çapemenîye estê heme kombîyayîş de amade bî. Goreyo ke înan da zanayîş, beyanat nameyê 310 dezgeyanê sivilan ser o amade bîyo.

>>> 2

Daîmî Dogan: "EZ OMID KENA KE QOMÊ MA ÊDÎ BIHUYO"

Nuştox mamosta **Daîmî Dogan**: "Cêncê ma omedîya ma yê. Çi heyf ke eleqeyê cêncanê ma bi zonê xo jêde nîyo. No hal helbet sucê înan nîyo. Çimke weşîya xo ebe tirkî ramenê. Mektebanê zorlayan ra tirkî musenê. Yanî vera asîmîlasyonê dewlete de jêde ê maruz manenê. Hama oncîya kî omd esto. Nê serranê peyênan de qet nêbo kitaban cênê, wanenê. Gos danê kilaman/lawikan ser. Tayê endî silayîyanê veyvanê xo bîle kirmancî nusênê..."

Roportaj: Alî Aydın Çiçek 4

TEWRAT
| Murad CANŞAD |

Tewrat, kitabo muqedes yê îbranîyan o. Îbranî Rojhelatê Mîyanênî de yew qebîle ya. Tarîxê nuşteki yê na qebîle Hz. İbrahîmî ra dest pêkeno... 3

WEXTO VÎNDÎBÎYAYE
| Kewe AKBUDAK |

Meyxaneyan de yew pawitişo bêhêvî esto. Ey ewnîya dormarê xo ra û va, "Ecêba sey mi estê yan çin ê?" Yew mêrdek kowt çimdê ey ver... 6

MERGÊ MEMURÎ
| Anton ÇEXOV |

Îvan Dîmîtriç Çermiakovo ke karê nuştîşî de memuriye kerdin, tîyatroy de, vernî ra rêza diyine de yew qoltixê de ronîştbi... 5

Weşanxaneyê Roşna ra hîrêna kitabî vejîyayî. Bi nê her hîrê kitaban, benê 36 hebî kitabî ke Weşanxaneyê Roşna ra weşanîyenê.

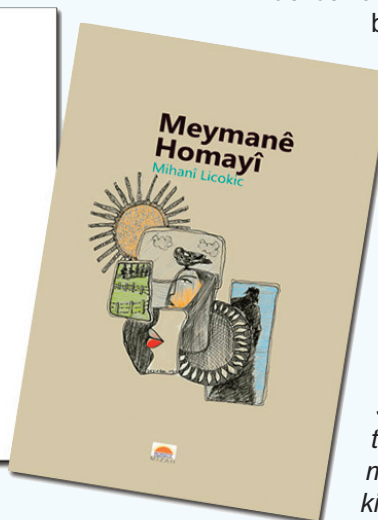
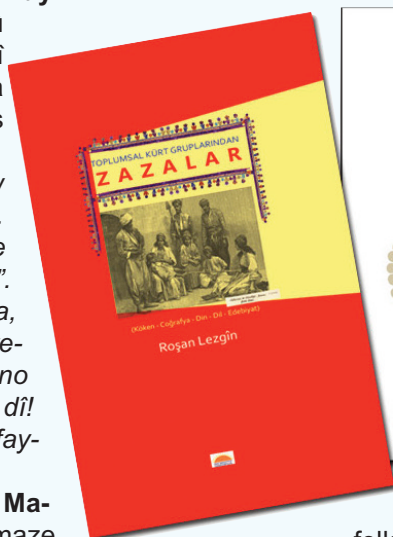
Kitabanê kirdkî ra "**Meymanê Homayî**" yê Mihanî Licokîcî yo, 48 rîpelî yo û tede 99 hebî fiqrayî estê. Warê mîzahî de kitabêko balkêş o; bitaybetî seba merdîmanê ke newe musenê wendîş û nuştîşê kirdkî, eserêko îdeal o.

Kitab ra yew fiqra wina ya: "Yew merre û leyîrê xwu teber a geyreynê. Reyke de çimê merreyî gineno pîşînge ro. Merre sey kutikî keno "ewçe-ewç". Pîşînge senî ke nê vengî şînawena, vana qey kutik o, tersan ra uca ra remena. Merre leyîranê xwu ra vano "Yaaa tûfîno, şima zî bi çîmanê xwu dî! Kîçî zîwananê xerîban bizano çiqas faydeyê ci esto!"

Kitabê diyin yê kirdkî "**Sanikanê Mamekiye ra**" yê Nadîre Guntaş Aldatmaze yo. Kitab verê cû 2013 de hetê Unîversîteya Artuklu ra çap bibi û 116 rîpelî bi. La dima nuştuxe new sanikî û hîrê meselayî îlawe kerdê û kitab sey çapa diyina hîrakerdîye Weşanxaneyê Roşna ra weşanîyayo. Çapa diyine 168 rîpelî yo.

Folklor seba her mîletî zaf muhîm o. Çimkî

WEŞANXANEYÊ ROŞNA RA HÎRÊNA KITABÎ

folklor de kultur, edebîyat û hunerê mîletî esto. Labelê seba ma, bitaybetî zî seba ma kirmancan folklor tena folklor nîyo, eynî wext de çimeyo esîl û xas yê zîwanî yo. Kitab de 37 sanikî û hîrê meselayê ke derûdormeyê Mamekiye ra arêdîyayê, heme bi fekê orijînal yê Mamekiye qisey benê.

Kitabê hîrêyin o bi tirkî "**Toplumsal Kürt Gruplarından Zazalar**" 168 rîpelî yo, tede des meqaleyî û hîrê roportajî estê. Nuştuxe kitabî Roşan Lezgîn vateyo verên yê kitabî de dano zanayîş ke ey nê meqaleyî ma-

beynê serranê 2009-2015 de çarçewaya munaqeseyanê derheqê grûba komelkî ya kurdan zazayan de nuştê û roportajê ke dayê kitab de ca gênê. Ê vano: "Ez hetê kok, mîliyet, cografya, dîn, zîwan û edebîyatî ra derheqê na grûbe de panoramayêka pêroyî pêşkêş kena." Ancî wina îlawe keno: "Nê nuşte û meqaleyan de mi bale anta gelêk xebatanê ke verê cû derheqê na grûbe de bîyê ser labelê mi nêwaşt ez ê melumat neqil bikerî. Çimkî heta ke mumkin o, mi xwu hemet kerd ke ez kitabî nêkerî qalind. Hîna zaf melumatê ke newe arêdîyayê û ancî zanayîş, data û averşîyayîşê ke mi bi hawayêko orijînal tespêt kerdê, ez nê kitabî de pêşkêş kena." Seba kesane ke wazenê derheqê kirdan (kirmancan, zazayan, dimilîyan) de bibê wayîrê melumatî no kitab beno çimeyêkê verên yê muracatî.

**EDÎTORÎ
RA**
Roşan LEZGÎN

>>>

Seke zanîyeno, dewleta tirkî çar aşmî zereyê Diyarbekirî qedexa kerd û bi topan û dînamîtan qismêko muhîm yê bajarî wêran kerd. Dima roja 21.03.2016 de, roja newroze, tayê bajarê bînî zî tede Diyarbekiro qedîm pa di mehlayanê teberê bedenî wa îstîmlaq kerdî, dest na mal û milkê şarî ser. Eynî wext de qismê bajarî ke rijnayî, enqazê banan pa qaf û qir, doşek û balişna, xeml û xîşr, pa cenzeyan wa bi kepçeyan dekerd kamyonan û berd teberê şaristanî de rijna, pê dozeran kerd duz û silîndîrî ser ra çarnayî. Her çî bin ra kerd vindî şî; yewî va estbi hezarî va çin bi!

Badê hende çîyan, yanî ba'del xerabul Besra, hema newe giregirê ma yenê têhet, "platformê pawitiş û ciwî-nayîşê Diyarbekirî" awan kenê û bi yew beyanat bajarê xwu rê wayîr vej-yenê! Paragrafo ke kankilê beyanatê înan o, ez tiya neqlî kena:

"Kentimiz için yapılacak tüm olumlu işlerin yanında olacağız ve destekle-yeceğiz ancak ilgili Kamulaştırma ka-rarına ilişkin tarafımıza iletilen herhangi bir bilgi olmaması toplumda ciddi kaygı yaratmıştır. Bu çerçevede çalışmalar yapılırken, hukuka aykırı, bilimsellikten yoksun, kentimizin sos-yal, kültürel ve tarihi dokusuna uyma-

yan uygulamalardan kesinlikle kaçınılmalıdır."

Metin bi temamî keyepelê resmî yê Beledîyeya Pîle ya Diyarbekirî de esto.

Dewleta tirkî bi plan û proje, bi hesab û kitab, hamnanê 2015î ra dest pêkerd bajarê ma yê muhîmî wêran kerdî. Bitaybetî bajarê ke wayîrê nas-nameyê tarîxî yê û kurdîtiya înan dîyar a, çinê kerdî. Diyarbekiro qedîm de, qismê hetê Çemê Dicle û baxçe-yanê Hewselî ke kuçeyê xwu tengekê labîrentî yê û hetê dewlete ra kontrol-kerdişê ci zehmet bi, uca temamen çinê kerd. Semtanê bînan de zî mektebî, ocaxê sihetî rijnayî û nika herinda înan de merkezanê asayîşî awan kena. Yurdê wendekaran û zafê otelan kerdê qerergahê hêzanê asayîşî.

Dewlete rijnayîşê bajarê kurdan de hîna zaf şerêko psîkolojîk kerd. Yanî her kesî dî ke amancê dewlete tena berterefkerdişê çekdaran, îmhakerdişê xendeqan û wêrankerdişê bajarê nîyo, esas wazena kurdan sey millet tehqîr bikero. Hêzanê dewlete bi her kerdişê xwu şerêf û heysiyetê kurdîtiye şikit. Mesela, zafê cayan de behsê "türkün gücü" kerd û sloganê sey "Türksen övün, değilsen itaat et!" yan zî "Ders sırası bizde. Konu: İtaat!" nuşt.

Rojnamegere Xetîce Kamer BBC de nuşt. Badê wêranbîyayîşê Cizîre, gama ke şar ageyrayne bajarê xwu, polîsê tirkî cînîyanê kurdan ra vato "Bizden merhamet beklemeyin. Devlete itaat eden çocuk yetiştirin ki sizlere merhamet edelim." No tena fikrê

tayê polîsan nîyo, na mentalîte ruhê polîtîkaya tirkî nîşan dana.

Derheqê kurdan de polîtîkaya tirkî yan zî polîtîkaya dewleta tirkî çinêkerdişê "kurdîtiye" yo û na polîtîka tewr tay se serrî yo mîsqalêk zî nêvuriyaya. Eke kurdîtiye çinê nêkero zî bi no qayde kedîkerdiş û dayîş îtaetkerdiş o. Coka bi zanayîş yan bi nezaniye, çî kesê ke meseleyê kurdan sey problemê "demokrasi" nîşan danê, eslê xwu de polîtîkaya dewleta tirkî rê xizmet kenê û kurdan xapênenê. Çimkî meseleyê kurdan "meseleyê mîlî" ra teber sewbîna tu çîyêk nîyo. Zaf eşkera yo ke tirkî naye zanê, coka polîtîka û kerdenê înan çinêkerdişê "kurdîtiye" yanî puçkerdişê şîurê mîlî yê kurdan o. Tirkî hertim xebitîyenê ke kurdan de "hisîyatê mîlî" puç bikerê. Eke kurdîtiye çinê nêbo zî wazenê tena sey yew dîyardeyê folklorîkî dereceyê kulturî de bîmano.

Bakur de, mîyanê milletê kurdî ra, qismêko muhîm yê tebeqeyê şarî bi hawayêko tebîî helbet kurdîtiya xwu muhazeze keno. Mîyanê şarî ra qismêko muhîm seba kurdîtiye, seba şerêfê xwu yê mîlî hertim wayîrê potansiyelê xwuverdayîşî yo; her hawa zehmetî û fedekarîye rê daîma hazir o. No potansiyel warê mucadeleyî de qet teredut nêkeno, ruhê xwu ra vîyareno û canê xwu zî feda keno.

La tebeqeyo ke pêşengîya nê potansiyelî keno, temamen nêbo zî bi giranî goreyê waştîşê dewlete ewnîyeno "meseleyê mîlî" yê kurdan ra û haletê ruhîyeya "îtaetî" de yo. Merdim gama ke ewnîyeno fikirîyayîş, xîtabet û qiseykerdişê înan ra, ha-

wayê sewq û îdarekerdişê înan ra, zaf weş eyseno ke sey kurd, sey endamê milletê kurdî, sey wayîrê yew nasnameyê mîlî, qet nêbo sey endamê milletêkê tirkî ra cîyayî nêewnîyenê xwu ra û bîyanan ra. Hisîyat û şîurê kurdîtiye ra gelêk kewtê dûrî, ziwan û kulturê tirkî qebûl kerd, xwu sey tebayê dewlete vînenê û bi samîmîyet "îtaet" kenê. Çîyo tewr xirab, nê halê xwu ra zî memnun ê.

Helbet bindestî û mezlumiye, bêdewletî û bêwayîriye merdimî zaf dejenenê. Netîceyê mustehaqîye de bo yan netîceyê çimsûrîya miletanê bînan de bo, çî beno wa bibo, seba milletêk na rewşêka zaf xirab a ke ma ha tede yê. Hetî bîn ra, derdo tewr giran no yo ke, ezîyet û zehmet, fedakarî, heps û işkence, areq û gunîya xort û keynayanê milletê kurdî hende bi ercanî berhewa şîna.

Bêguman kurdê bişîurî estê û caran do nêqedîyê. La halê hazir çîyo ke eyseno, dewleta tirkî bi polîtîkaya xwu ya xorî û zaftewîre Bakur de ruhîyet, manewîyat, hisîyat û şîurê kurdîtiye bi giranî texrîb kerd û zafê kurdan kedî kerdê. Dewleta tirkî eke "meseleyê kurdan" de temamen nê-resaya netîce zî wina eyseno ke zaf mesafe girewto.

Homa ardimkarê ma kurdan bo, îşê ma zaf zor o!

* * *

Mesrefê na hûmare Swêd ra aboneyê ma **Şukru Derînî** da, ma ey rê zaf sipas kenê.

X A Ç E P E R S

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

CORA-CÊR

1- Mengêka wisarî - Eger, şayed

2- Veşn, şewat (nêweşîye de) - Sêl, lehî

3- Karê/meslegê mîmaran

marêk

10- Peymeyêkê giranîye - Huşk, teht, sert

ÇEPA-RAST

1- Ga mireno çerm maneno, însan mireno (vateyê verênan)

2- Roşan, bayram - Zanyare, kesa îlîmdare

3- Werdêkê ga û mangayan - Dîmax, wesleyê zereyê kakate

4- Mıntıqaya Serhedî de çemêk - Gerden

5- Paytextê Fasî/Marokî - Halo sade yê "naye"

6- Tarîxê îslamîyetî de çar xelîfeyan

4- Çogane, çanqil, uşîre - Qîymet

5- Candarêko jehrin (dano pede) - Keyber, berya - Tewr (derecekerdişê sifetan de)

6- Sembolê alumînyumî - Temînat, pêbawerîye

7- Pinanî, batin, çîyo ke ameyo nimitene - Herfê vengîni yê "gezo"yî

8- Çurike, pîzeşîyayîş - Qame, qamete

9- Cahil, naşî, ecemî - Hû-

ra yewer - Rojhelato mîyanên de şarêk/miletêk

7- Coka, o riwal ra, o semed ra - Kilmnuştîşê edatî

8- Berhem; çîyo ke bi xebat û qabilîyetê merdimî vejîyeno meydan - Neqîş, newir, xerc

9- Bestoxêk - Pulo madenî ke herinda pereyî de xebitnîyeno (yeno kar ardene)

10- Yew qezaya Diyarbekirî - Sewda, heskerdiş

Cewabê Hûmara Verêne

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	D	Î	C	L	E	F	E	R	A	T
2	O	D	A		T	O	Z	I	K	E
3	K	Î	N	D	A	R		B	E	R
4	T		B	O	R	S	A		R	N
5	O	C	A	X	E		M	A	D	E
6	R	A	Z	Î		C	E	L	E	
7	F	L		N	U	M	R	E		A
8	U		Ç	E	T		Î	M	A	M
9	A	X	A		Î	S	K		L	Î
10	D	O	R	E		V	A	R	A	N

TEWRAT

Murad CANŞAD

Tewrat, kitabo muqedes yê îbranîyan o.

Îbranî Rojhelatê Mîyanênî de yew qebîle ya. Tarîxê nuşteki yê na qebîle Hz. Îbrahîmî ra dest pêkeno. Na qebîle badê bena wayîrê dînêkê semawî, bena qewm. Dîno semawî ci rê senî ronîyayo, senî bîya qewm, çi ameyo sere de, çi tengîye dîya, çi merhaleyan ra vîyartê ûsn. pêro Tewrat de behsê ci beno.

Tebî Tewrat de tena behsê tarîxê na qebîla nêbeno. Behsê tarîxê Rojhelatê Mîyanênî û Misirî zî beno ke ilmê tarîxî nê çimeyê bêhempayî ra zaf îstîfade kerdo. Pîlanê îbranîyan hem tarîx û meseleyê xo nuşte hem zî yê doru-verê xo.

Pîyê Hz. Îbrahîmî Tareh bajarê Urî ra yo. Ur nêzdîyê Kendawa Besra de bajarêko kan o, wextê sumeran de awan bîyo. Tareh lajê xo Hz. Îbrahîmî, xanima ey Sara û tornê xo Lutî gêno, Ur ra bar keno. Wazeno şoro dîyarê Kenanî (erdê îbranîyan o ewro-yên) de ca bibo. Lut birarzayê Hz. Îbrahîmî yo, pîyê xo Ur de gineno piro mireno.

Tareh barixa xo ano Riha-Haran de ca keno, uca de şono heqîya xo ser. Pîlê qebîla Hz. Îbrahîm o. Barixa xo gêno şono dîyarê Kenanî de xeyma xo ronano, uca de xo rê ca virazeno. Welat de xela bena, bar keno şono Misir. Uca de mal-milkê xo zêdîyeno, beno dewlemend. Nameyê xo Hacere, yew carîya gêno ke aye ra badê lajê xo Hz. Îsmail beno. Mal-milkê xo dano pêser, peyser yeno dîyarê Kenanî de ca beno. Seba ke maldewar zêdîyayo, o û birarzayê xo Lut yew ca de ca nêbenê. Mîyanê xo de qewl ronanê; Lut mal-dewarê xo gêno hetê rojhelatî ser şono, dîyarê Erdenî de bajarê Sodomî de ca beno. (Tewrat, Qisimê Teqwînî, bab: 11, 12, 13)

Û qebîleya îbranîyan; heto yew de nemrûdê Mezopotamya, heto yew de firewnê Misirî. Xora

na qebîle nemrûdan ra remena şona rastê firewnan yena.

Tarîxê nuşteki yê na qebîle Hz. Îbrahîmî ra dest pêkeno ke Hz. Îbrahîm texmînen 1700 serrî Îsayî ra ver ciwîyayo. Qiralê Babilan Nebukadnetsar (Tewrat de ca-ca nameyê ey cîya nusîyayo) Îsayî ra ver serra 597 de erzeno îbranîyan ser, qiralê înan Yexoyakîm û pîlanê ci esîr gêno, beno Babil de ca keno (Tewrat, Qisimê Daniêlî, bab: 1) Tewrat de behs beno ke no surgunê înan hewtay serrî dewam keno.

Badê hewtay serran Qiralîyetê Babilan keweno binê hakimîyetê Împaratoriya Persan, qiralê persan Kîros musade keno ke surgunbîyayeyî şorê erdê xo ser û welatê xo newe ra awan bikerê.

Wextê Hz. Îbrahîmî ra hetanî wextê Kîrosê persan texmînen 1200 serrî wext o. Mîyanê nê

1200 serrî de çi bîyo, Tewrat de behs beno. Îbranîyan tarîxê xo nušto; kitabêko sey Tewratî ameyo pêser.

Rojhelato Mîyanênî de şar hetanî seserra vîstine bi formê eşîran û qebîleyan organîze bîyo. Kamîya eşîran û qebîleyan kamîya qewmî ra muhîmêr bîya. Hîna zî ca-ca muhîmêr a.

Tarîxê merdimîye de cayê Rojhelatê Mîyanênî muhîm o. Hewadîsanê winasîyan kerdo ke dinya çend hezar serrî binê tesîrê ci de bîmano. Rojhelato Mîyanênî cayê nemrûdan û firewnan o. Trajedîyê xo xidar ê; hezar serrî ser ra bivîyarê zî az ra resenê azî, vîrê merdimîye de ca benê. La vîrê merdimîye her çîyî rê dest nêdano. Xeylê çîyî benê vîndî şonê. Mesela, sey qebîleya îbranîyan zaf hedîseyî ameyê eşîran û qebîleyanê Rojhelatê Mîyanênî sere de la ma ewro derheqê ci de teba nêzanenê. Ma çira meselayan û hedîseyanê qewm û qebîleya îbranîyan zanenê? Çike înan her çîyê xo nušto.

Eke çend eşîran û çend qebîleyan sey îbranîyan tarîxê xo binuštene, nika ma dest de sey Tewratî çend kitabê hêcayê bêhempayî estbîyî.

Ferhengek

amên (n): yoğurt mayası

arzî, -ye: özel (mülk için)

barixe (m): kabile; büyük aile

bêhempa, -ye: eşsiz, emsalsiz

bikardox, -e: kullanıcı

boçe (m): kuyruk

boçqol, -e: kuyruğu kesik hayvan

çekdar, -e: silahlı; savaşçı

data (m): veri

debare (m): geçim

dim (n): kuyruk

doçike (m): kuyruk

endam, -e: üye

kedî, -ye: evcil; ehlileşmiş

kedikerdîş (n): evcilleştirme; ehlileştirme

kendiş (n): 1.kazma; eşeleme 2.kaşıma

kokim, -e: yaşlı; ihtiyar

komel (n): toplum

komunikasyon (n): iletişim

kone (m): çadır; kıl çadır

laye (m): ırmak

munaqeşe (n): tartışma

qiyame (n): yokuş

qol, -e: 1.kuyruğu kesik 2.kol

quşxane (n): tencere

şewate (n): yangın

şewşewik, -e: yarasa

terriye (m): kuyruk (koyun)

tore (m): ağ

xeyme (m): çadır

WAŞTIŞ

Ez heme wasaran de aşiq nêbena,
La ez heme wasaran de wazena şêra.

Ez çi rey nêşîya zî.

Wa qe...

Waştîş zî weş o.

Mehmed EMEN

KURDISTAN ÎNTERNET DE BENO WAYÎRÊ SEHAYA RESMÎ

Îdareyê Federatîf yê Kurdistanê Başûrî nêzdî ra warê internetî de beno wayîrê sehaya resmî. Seke yeno zanayîş tora internetî de seba her welatî yew sehaya arizî esta û bi kodkerdişê nameyê ê welatî name bena. Mesela, internet de kodê sehaya Tirkîya “.tr“, yê İranî “.ir“, yê Îraqî “.iq“, yê Sûriye “.sy“ yo.

Goreyê melumatê ke serekê Dezgeyê Teknolojiyanê Komunikasyonî yê Kurdistanê Başûrî Hîwa Efendî dayê rojnameyê *Rûdawî*, xebate resaya merhaleya peyêne û nêzdîyan ra do seba Kurdistanî bi

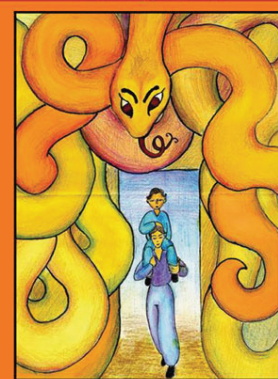
nameyê “.krd“ yew sehaya arzî teksîs bibo. Bikardoxê internetî yê kurdî ke hetanî nika hîna zaf bi kodê “.com“ û “.net“ internet de ca girewtêne, badê ke sehaya kurdan temamen resmî bibo, do kurdî bieşkê her cayê dinya

de sehaya arizî ya Kurdistanî de bi nameyê “.krd“ ca bigîrê.

Bikardoxê internetî yê kurdî eşkenê bi wasitaya ajansanê sey **101Domain**, **DomainDiscount24**, **OpenProvider**, **Namecheap**, **Namesp**, **MarkMonitor**, **SafeBrands** xwu “.krd“ de qeyd bikerê.

Zazaki Istaneki

Zazaca Hikayeler (Soniki)

Prof. Dr. Wedat KAYMAK

Wedat Kaymak, Zazaki Istaneki,
Weşanxaneyê Arya, İstanbul,
2016, 140 rîpelî

Daîmî Dogan: Ez omîd kena ke qomê ma êdî bihuyo

Ma bi xeyr dî birêz Daîmî Dogan, ti şîkîna bi kilmîye xo bidê şinasayene?

Xeyr bi silamet bira Alî. Ez serra 1973 de Dêrsim de, dewa Gavraxî ya Pulemurîye de ameya dinya. Serra 1980 de pîyê mi ke merd, ma ca vurna û şîme Erzingan. Zonê tirkî Erzingan de waxto ke ez hewtserrî bîya musaya. Mi wendegeho verên, mîyanên û lîse Erzingan de, unîversîte kî Îzmîr û Erzingan de wende. 1999 ra nat ez lîse de malimîye kena. Mi Erzingan de Sendîqaya Maliman (Eğitim-Sen) de û Komela Kulturî ya Dêrsimî yê Erzinganî de îdarekerdoxîye kerde. Mi rojnameyê Dêrsimî, Rojnameyê Yenî Özgür Politika, Kovara Dêrsimî, Kovara Semahî, Kovara Zulfikarî û zobîna tayê cayanê bînan de kirmancî maqaleyî nuştî. Ez tirkî û kirmancî şîiran kî nusena. Di domanê mi estê.

Têkîliya ti û edebîyatê kirmancî yê nuşteki key dest pêkerde?

Eleqeyê mi bi edebîyatê kirmancî lîse de, ebe şîiran dest pêkerd. Ez henî zana ke jê heme kesî yo. Hata ke zerrîya ma nêgirîyaye ma qîymetê zonê xo nêzanito!

Kitabê to yo verên “Huyayîş Karode Şorişgêrane yo” 2014 de Weşanxaneyê Roşna ra vejîya. Kitabê to eleqeyêko senî dî?

Nê serranê peyênan de kitabê kirmancî tenêna eleqe vînenê. Kitabê mi kî ney ra nesîbê xo girewt. Kitabê mi de emegê Roşan Lezgînî zaf o, gereke naye vajî. Kaşkena eleqeyê qomê ma pêro kitabî rê tenêna bijêdîyo, hama ti kî zanenî, weşîye ebe zon ke nêramîye, ebe zon bazarîye ke nêvirajîye û ebe zon tahsîl ke nêvirajîya hondê beno.

Wexto ke to nê fiqrayî arêdayî şarê ma ra senî reaksîyonî girewtêne. Yanî mîletê ma seba na xebete to ra vatêne çi?

Şarê ma çîyo nîyanênî ra has keno. Kokimê ma verê xo tenê peyser guretêne, dima mi ê pêguretêne! Ti kî zanena ke jêde karê nîyanênî nêvirajîyaybî. Kitabê mi henî zanena ke fiqrayan ser o xebata hîreyin a. No semed ra mi şarê ma ra zaf zerrehîrayîye diye.

Goreyê fikrê to folklorê ma de muhîmîya fikrayan çi ya?

Zereyê folklorê ma de cayê fikrayan zaf berz o. Kirmancî de jû cayê yarenîye, jû kî cayê şuwareyan zobîna wo. Goreyê mi; bervayîş û huyayîş way û birayê dilet ê. Qomê ma dinya de çi hêsirîyê ke estê, ê pêro ontê. Hondê qirr bîyê, onca kî werteyê xo de jûbîn de yarenîye ca nêverdaya. Dewletî zaf rey duştê kirmancan de insanîye ra vejîyê la kirmancî duştê na hovîtiya înan de oncîya insan mendê. Bervê, hama yarenîye kî ca nêverda. Eke nîya mekerdêne, wertê şîn û şîvanî de, wertê miz û dûmanî de belkî vîndî bîyêne.

Roportaj: Alî Aydın Çîçek

Gelo Erzingan de çiqas kirmancî estê? Eleqeyê înan bi kirmancîtiye û kirmancî senîn o? Yan înan rê elewîti û çepgîrîye (solculuk) hîna aver a? Keremê xo ra bineyke behsê kirmancanê Erzinganî bike.

Erzingan de ewro deva-deve çewres hazar kirmancî estê. Kirmancê Erzinganî, jêderî demo verên de Dêrsim ra ameyê û xeylênî alewî yê. Hetê siyasetî ra kî xo jêde çepgîr saye kenê. Kamîya xo zanenê, hama serba zorbaşîna raştgîrê tirkan, tayê xo eskera nêkenê. Êyê ke Dêrsim ra ameyê, hîna zonê maya xo qesey kenê û eleqedarê kirmancî yê. Senik bibê kî qeseykerdoxê kirmancî estê û ê kî nê serranê peyênan jê qeseykerdoxê kirmancî tenêna eleqedarê zonê xo yê. Tecelê kirmancanê Erzinganî rind nîyo, çike pêro ca de cuwîyayîş ebe tirkî ramîna. Ci rê jû çêyê xo maneno, o kî miradî rê nêreseno.

Ti dursa kirmancî zî danî. Kursê zîwanî de şîma kancîn babetan de kêmasîye oncenê? Yan zî verê şîma de senî problemî estbî/estê?

Ti kî zanena Erzingan tenê tamase yo. Raver wendekaran de tenê xof kî bî, hama rew vêrd. Hata emser kursê zonê kirmancî dewam kerd. Jê kursanê bînan verê wendekarî zaf eleqedar benê, hama dima benê kêmi, caverdanê. Kurs ke bêpere bî û çêf rê kî mend, henî zanena ke tenê nîya beno! Heta tayîne ra mi na cumla kî hesne: “Ti karode rind kena, hama zonê ma pere nêkeno ke...” Se vajîne, tayê zonê maya xo serba rêçe, tayê kî serba peran vînenê! Kursê ma rê, jêde wendekarê lîse û unîversîte eleqedar benê. Ortê de di-hîrê domanê qijî ke ameyêne ez tenêna bîyêne çêfin.

Ti têkîlî yan zî mavajîme eleqeyê gencanê ma û zîwanî senî vînenî?

Cêncê ma omediya ma yê. Çi heyf ke eleqeyê cêncanê ma bi zonê xo jêde nîyo. No hal helbet sucê înan nîyo. Çimke weşîya xo ebe tirkî ramenê. Mektebanê zorbaran ra tirkî musenê. Yanî vera asîmîlasyonê dewlete de jêde ê maruz manenê. Hama oncîya kî omîd esto. Nê serranê peyênan de qet nêbo kitabî cênê, wanenê. Gos danê kilaman/lawikan ser. Tayê endî silayîyanê veyvanê xo bîle kirmancî nusenê.

Ti hem wendegehê dewlete de derse danî û hem kî komela Dêrsimî de dursa kirmancî danî. Na rewşê to ser o senî têsîr kena?

Wendegehê dewlete de malimîye kerdene, guman çîn o ke duştê wendekaran de qolayîye dana. Hama insanî ke zonê maya xo ra ke hes kerd, zobîna muhîm nîyo. Eke waşt, pêro zanayena zonî kî bese kenê ke dursa zonî biderê. Komela Dêrsimî de malimîya kirmancî çimê mi de zobîna wa. Tayê wext fikirîna û vana, kaşkena dewlete wendegehê xo de ebe tirkî nêdenê ma ra.

Derheqê rewşa kirmancî de ti senî fikirîna. Ê reyna ti, eserê ke zîwanê ma de ameyê weşanîyayene înan senî vînenî.

Ez nê serranê peyênan de zaf sa bena. Çimke heme ca de kirmancî kitabî û kovaran vînenê. Heme ca de hunermendê ma zonê xo de xeylê eseran danê. Zonê ma televîzyonan de, rojnameyan de, kovaran de ca cêno. Wazena ke çiqas ke kitabî weşanîyayê pêroyîne bijêrî, biwanî. Çimke goreyê mi heme kitabî ma rê, zonê ma de jû çêber kenê ra.

Bê karê nuştîşî yan zî mavajîme malimîye ti çînayî de eleqedar bena?

Serba dabara çê xo ez çêberê dewlete de malimîya tarîxî kena. Wexto ke ney ra mend, xo erzena Dêrsim. Tim lingê mi, mi kas kenê benê... Erzingan de kî karê sendîqa û komele de xercelîyena.

Naye ra tepîya derheqê zîwan û edebîyatê ma de projeyê to estê? Eke estê, çi yê?

Heya estê. Ez jû dosyaya şîiran ser o gurîna, belkî emser qedênena. Nêzdîyê ponc serrî yo ke ez zon, zagon û polîtîka ser o maqaleyan nusena, wazena ke nînan jû kitab de bîyarî pêser. Oncîya wazena ke çekuyê ke fekê Dêrsimî de benê vîndî înan ser o jû kitab binusîne. Yanî heta ke destê mi ra ame ez wazena ke zonê xo rê xizmet bikerî.

Seba nê roportajî e zaf sipas kena û xebatanê to de serkewtiş wazena.

Bira Ali, serba nê roportajî ez to rê zaf sipas kena. Leyê karê to û karê hevelan de, ê mi jêde çî nîyê. Dostoyevskî vato “Îsanî di manayan dano cuye; juye wexto ke bervenê, a bîne waxto ke huyenê.” Ez omîd kena ke qomê ma êdî bihuyo.

MERGÊ MEMURÎ

Anton ÇEXOV

Şanêko weş bi. Îvan Dîmîtrîç Çermîakovo ke karê nuştîşî de memurîye kerdîn, tîyatroye de, vernî ra rêza diyine de yew qoltix de ronîştî bi û bi dûrbîne kayê "Çanê Kornevîlî" temaşe kerdêne. Eke ti biewnîyayêne ronîştîşê ey ra, to vatêne qey ey ra bextewer kes çin o. Tam a hinge de, nişka ve ra... Şima hikayeyan de zaf rey vateyê "tam a hinge de, nişka ve ra" vînenî. Noştoxî heqdar î; cuye hende pirrê çîyanê surprîzan a ke!... Tam wina, rîyê Çervîakovê şêrînî zî wina, nişka ve ra bi tirş, çimê ey xewirîyayî, bi tengnefes. Dûrbîna xo çimanê xo ra daye kışta, xo kerd çewt û pişk!!! Pişkayîş cayêk de zî, kesêk rê zî qedex nêbiyo. Dewijî zî pişkenî, mudirê emnîyetî zî, heta musteşarî zî. Hema vaje rîyê erdî ser o merdim çin o ke nêpişko.

Çermîakov qet nêşarmîya, bi desmala xo fek û zîncax xo esterîfî; seba ke merdimêko kîbar bi, ewnîya der û dorê xo ra û waşt bizano gelo kes ey eciz kerdo yan ney! O wext eşkera bi ke rewşêka fedîkarîye ya. Tam vernîya ey de, merdimêko kokim ke rêza verîne de ronîşte bi, bi desmala kakat sereyê xo, milê xo lezûbez estereno û hetêk ra zî bilbilêno. Çervîakovî, no kokim ca de nas kerd; o paşayanê sîvîlan ra Brîzjalov bi û Wezarete Neqlîyatî de wazîfedar bi.

Xo bi xo va: "Nalet bo, mi sere û çimê merdimî têverdayî! Amîrê mi nîyo; la çi ferq keno ke? Mi çiyêko zaf eyb kerd, ganî ez ey ra uzrê xo biwazî." Çend rey hêdîka kixa, leşa xo biney eşte vernî, fekê xo berd verê goşê paşayî û bi pistîni va:

- Efû bikerîn begê mi! Ez bêhemdî ra pişkaya şima ser.
- Teway nêbeno, teway nêbeno...
- Ez kewta bextê şima begê mi, na kerdena mi ra hêrs mebin. Mi... mi nêwaştî wina bo.
- Ez rica kena, ronîşîn! Mi rehet verdîn, ez xo rê kayî temaşe bikerî.

Çervîakov şarmîya, kelabanê xo zîq kerdî û ewnîya sehne ra. Bi heme dîqetê xo kay temaşe kerdêne; la êdî keyf nêgirewtêne. Êdî weswese kewtbî zerrîya ey. Mîyan de, kewt nêzdîyê Brîzjalovî, wina hêf verê ey ra vîyart, şarminîkiya xo xo ser ra eşte û va:

- Begê mi, mi sere û... Efû bikerîn! La mi... mi nêwaştêne wina bo.

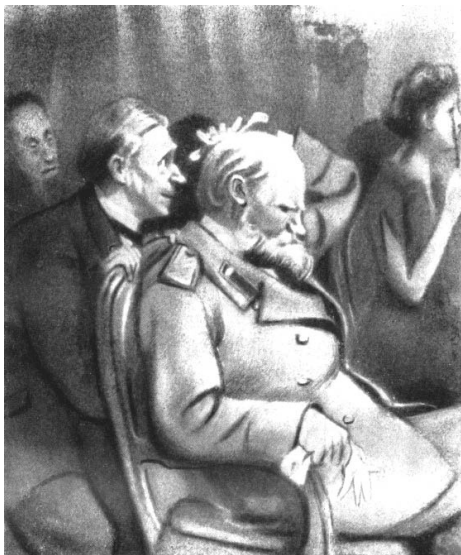
Paşa hêrs bi, xo fek de vajîya.
- Şima rê êdî bes! Mi rewna xo vîr ra kerd, la şima...

Çerkîakov bi guman ewnîya paşayî ra û xo bi xo fikirîya, "Xo vîr ra kerd! La çimê ey wina xizin beriqîyenê, qet nêwazeno mi dir qisey zî bikero! Ganî ez ey ra vajî ke pişkayîş çiyêko normal o. Eke ney, beno ke vajo, mi bi zanayîş tûkerdo ci. Nika wina nêfikirîyo zî, peyco wina fikirîyeno. La mi qet nêwaştêne wina bo."

Çervîakov senî ke ame keye, cinîya xo rê qebhetê xo vat. La cinîya ey, eke ti biewnîyayêne tégê-rayîşê aye ra, goş nêda na mesela. Her çend hêverî biney tersaybî zî, wexto musaye ke paşa yewna wezaret ra yo, êdî goş nêkuwe pa. Va:

- Ancîya zî, ti şêrî û uzrê xo biwazî baş beno. Belkî zî vajo qey ti nêzanî cuya komelkî de senî têbîgêrî.

- Mi zî seba ney gelek hewl da. Mi ey ra çend rey uzrê xo waşt; la o zaf mixerîb tégêra, yew qala ke mi kena rehet zî nêvate. Xora, seba qiseykerdîşî zaf wextê ey zî çinê bi ya...

Roja bîne, Çervîakov serê sibayî ra xo rindek taşt, unîformaya xo ya newîye girewte pira û seba ke Brîzjalovî meqamê ci de bivîno vejîya. Wexto kewt odaya qebulkerdîşî, ey Brîzjalov dî. Paşayî uca de gelek kesî ke seba waştayan ameybî, goşdarî kerdêne. Paşa ê ke hêverî ameyî, înan de qisey kerdêne, waştayê înan goşdarî kerdêne. Wexto dore ameye Çervîakovî, paşayî çimê xo tadayî hetê ey a.

Çervîakovî va:
- Bîşew, Tîyatroyê Arkadî de... Eke şima lûtfî bikerî
û biyarê xo vîr, ez pişkaybîya û... mi bêhemdî ra sere û... çî... ez uzrê xo wazena.

Brîzjalovî;
- Ancî ti? Mi xudikîyêka winayên nêdîya, va û
verê xo tada hetê yewna waşttoxî ya.

- Şima çi wazenî?
Murê Çervîakovî bi zerd, xo bi xo va, "Nêwazeno mi de qisey bikero, wina aseno ke zaf hêrs bîyo.

La ez ey ser nêkewî, ganî ez ey rê rewşê îzeh bikerî."

Wexto paşayî waşttoxê peyinî dir zî qiseykerdîşê xo qedîna û verê xo tada hetê odaya xo wa, o zî kewt dima.

- Begê min o muhterem! Eke ez curet kena û zatê

şima eciz kena, na tena hîsê poşmanîya zerrîya mi ver bena. Şima zî zanî ke, begê mi, mi bîzanayîş nêkerd.

Miruzê paşayî vurîya, bi bermînikî; mîrikî destê xo şa tê:

- Begê mi, şima yarîyê xo pê mi kenî?

Wina va û peyê berî ra bi vînd. Wexto Çervîakov şîyêne keye, wina fikirîyayêne: "Yarîyê çi? Ezî seba çi pê yarî bikerî? Bîyo paşayo qirase, tamam; la nêwazeno fam bikero. Eke wina yo, ez zî reyna nîna û nê mîrikê tunedî ra uzrê xo nêwazena. Nalet bêro ci! Ez zî ey rê mektubêk nusena û mesele safî bena. Wa şeytan rîyê ey bivîno!"

Wexto şîyêne keye, fikrê ey wina bi. La meseleya mektubî, nêşka yew qêde zî paşayî rê mektub binuso, rasta ci, nêşka di qalan bîyaro têhet û waştayanê xo binuso. Seba ney zî, roja bîne reyna kewt rayîr.

Wexto paşa bi awiranê persdaran ewnîya Çervîakovî ra, ey dest bi qiseykerdîş kerd:

- Begê mi, şima vizêr qala yarîkerdîşî kerdî, qetîyen

nîyetê mi çin bi ke ez pê şima yarî bikerî. Seba ke ez pişkaya û mi sere û çimê şima heteknayî, ez ameybîya ke uzrê xo biwazî. Qey hedê min o ke ez pê şima yarîya xo bikerî? Eke ma zî pê yewbînan yarî bikere, ez begê xo rê vajî, êdî mabeynê merdîman de hurmet maneno?

Rîyê paşayî bi kir-kewe û hêrs ra recefîya û birra ser:

-Biteqizîye!
Ters ra tukê Çervîakovî heremîya. La bi pitayîşî;
- Çi? Şima va se?

Paşayî linge daye erd ro û barzîya;

- Mi ra mease.

Seke zereyê pîzeyê Çervîakovî ra çiyêk qerefîya. Bê ke çimê ey çiyêk bivîni, bê ke goşê ey çiyêk bieşnawî, peykanî ver bi berê teberî ya şî, vejîya kuçe, gamî eştî... Sey makînayêka sazbiyayîye, wexto resa keye, bê ke unîformaya xo zî bivejo serê qenepeyî de bi derg û uca de merd. *

*Tirkî ra tercume:

İsmail GUVEN

Çime: Anton Çehov, *Korkunç Bir Gece*, Rusçadan çeviren: Mehmet Özgül, Cem Yayınevi, İstanbul, 2000, r. 20-23

SEY ŞEWŞEWİK*

Arêkerdax: Harûn Bozkurt

Mintîqa: Çermûg

Çime: Meqbula Bozkurt

Ez o vana, estanik vana.

Caykê beno caykê nêbeno. Welato xerîb de Siltan Silêman û cenîya ci pîya ciwîyenê.

Cenîya Siltan Silêmanî rojê şina keyeyê yew seydwani. Cenîya seydwani, xanima siltanî rê doşek rakena. Cenîya Siltan Silêmanî doşekî mîyan de bat bena. Vana:

- No çi yo wuna, nê doşekê to mîyan de? Cenîya seydwani vana:

- Mêrdeyê mi mi rê purtê teyr û tûrî ra no doşek viraştî.

No doşek weştê cenîya siltanî şino. Lez yena keyeyê xo. Tenê nano huşk kena doşekê xo bin û kewna mîyandê ci. Siltan yeno keye ke cenîya ci cayî mîyan de ya. Siltan vano:

- No çi hal o xanima mina delal?

Cenîya siltanî qota xo cayî mîyan ra vejena, vana:

- Ay, ay ay! Ti hendê yew seydwani zî nîyê! Seydwani, cenîya xo rê purtê teyr û tûrî ra yew doşek viraştê, hela şo bivîn, senî doşek o. Ez zî nê cayî mîyan de bimirî. Hê bown! Heme cadê mi ra veng yeno...

Wuna vana û nano ke xo bin de rakardo ey qirçnena, ci ra veng vejena.

Siltan nê qalanê cenîya xo ser hema veng dano qije. Qije zî şîwaneyê teyr û tûrî ya.

Siltan qije ra vano:

- Lez şo, teyr û tûrî arê ke! Vaje Siltan Silêman cenîya xo rê purtê teyr û tûrî ra doşek dano viraştî.

Qije kotî de teyr û tûr esto ana pêser. Nê teyr û tûr mîyan de şewşewik zî esta. Şewşewik hema xo çekena qije ver û vana:

- Heyra, qurba! Leyrê min hê halîn de, heta ez şîrî mirenê, guneyê.

A xo hema rûçiknena û uca ra perrena.

Siltan yeno ke teyr û tûr pêro ameyê pêser. La qije vana:

- Siltanê mi, mi nêşa kundî biyarê. Kund va wa siltan bêro lingda mi bin.

Siltan, nê qisanê qije eşnaweno û şino keyeyê kundî. Yeno kundî ver û vano:

- Hê bown ê çima ra!

Kund vano:

- Qalê çima mek, pêro nûr o!

Siltan vano:

- Hê bown ê sereyî ra!

Kund:

- Qalê sereyî mek, pêro aqil o! To goş nayo a cenîya xo, guneyê nê teyr û tûrî girewto. Şo bownî cenîya to nêweş a? Aye nano terqiyayê kerdo xo bin.

Siltan beno hêrs, şino ke rast a zî cenîya ci nan terqnayo û kerdo xo bin. Ney ser o siltan o wext cenîya xo terneno û teyr û tûrî viradeno. Tayê şinê hetê rojhelatî ya, tayê şinê hetê rojawanî ya.

Estanika min a weş,

Pîr bî sey leş,

Gudê tar werd bî weş.

* "Sey şewşewik" îdyom o. Kesê ke ecele kenê, seba înan vajîyeno.

WERDÊ
MA

DANÛGE

Amadekare:
Necîbe Kirmizgul

Malzeme: Xele, nihayî, ardî, sereyê pîyaz, darûyê da-nuge, îsoto perrik, riwen, sole.

Virastiş: Xeleyî û nihayan pîya awe de quşxaneyê du-duklu de yan zî quşxaneyê normalî de ser nê. Sole zî îlawe bikerên. Peyşayî tepîya, goreyê ci lepê ardan çekerê mîyan, wa awa ci heste bo. Darûyê zî bierzê mîyan. Sereyê pîyazî hurdî-hurdî roncenê. Cîya tawa de pîyazî riwen de sûr bikerê, îsotê perrikî zî

bierzê mîyan. Riwen û pîyazî veradê quşxaneyî mîyan, wa di-hîrê gireyî bêrê ci, dima ronê. Bi afîyet a biwerê

ESTO

Hacer PETEKKAYA

Ewnayîş esto yew pencera ra
Gokdelenî, apartmanî, karxaneyî
Ewnayîş esto yew qule ra
Dengizî, daristanî, rayîrî
Vînayîş esto yew mîlçiki de
Perayîş, xoserbîyayîş, azadî
Fehmkerdiş esto payîzî ra
Temambîyayîşê wextî, neweyî rê hedrekerdişî
Û mergî
Cuya xo dayîş esto
Yew huyayîşî rê, yew ewnayîşî rê
Heskerdiş esto
Yew çekuye ra, yew şîire ra, yew vile ra
Û yewna zî; to ra

WEXTO VÎNDÎBÎYAYE

Kewe AKBUDAK

Meyxaneyan de yew pawitişo bêh-êvî esto. Ey ewnîya dormarê xo ra û va, "Ecêba sey mi estê yan çin ê?" Yew mêrdek kowt çimdê ey ver. Mêrdek erîşin bî. Mûyê erîşa ey yew bi yew sipî bibî. Binê çimanê ey sîya bî. To vatêne qey bêhew n o, yan zî zaf nêweş o. Derd û kederê ey kura ra peyda bîyêne kesî nêzanayne. Meyxane de pêro pîya ronîştîbî. Masa de, nê merdekê erîşinî ver de qadehê raqî û penîro sipî, tayn zeytûnî û mast estbî. Mêrdek tena ronîştîbî. Rey-rey vindertêne û ewnîyayne saete xo ra. Belkî yew çî pawitêne yan zî emrê ey bêmana vîyartêne û deqayî pawitêne.

Qedehê mêrdekê erîşinî ge debînî û ge veng bînî. O zî tena bî. Qedehê ey zî ge veng bînî û ge debînî. Çetala xo da penîr ro. Ey bîra ra hes kerdêne feqet emşo raqî şimitêne. Mêrdek bi-telaş bî. Panc deqayan de reyêk ewnîyayne saeta xo ra. Ey zî sebir nêkerd. Qedehê xo girowt xo dest, garsonî ra va "Ez vîyarena na masa."

Ame mêrdekî het va:

- Ti musade kenî ez to het ronîşa. Winî aseno ke ez zî bêkes a û ti zî tenya yî.

Mêrdekê erîşinî va:

- Bê ronîşe. Ez emşo bena zana-yox. Eke saeta mi mi rê musade bika.

Ronîşt, qedehê xo girowt xo ver. Garsonî ey dima werdê ci zî ard. Va:

- Saete û zeman to ra çi wazenê?

Mêrdekê erîşinî cewab da:

- Ez ke to ra vaja meperse zî ti persenî. Wextê mi zaf çin o. Ez zana ke yê to zî çin o. Ronîştîş û vindertişî rê wext çin o. Bi qiseyqerdiş zî wext vîyareno. Tebera vîyareno. Wext bi nefesgirowtiş û dayîş zî vîyareno.

Ey raşt vatêne wext zaf rew vîyareno. Ey zî zanayne. Hema newe dewetbî yew kar û ne cinî bî û ne gedeyê ci bî. Çiyê ke ey xeyal kerdîbî tewr nêrestbî yewê înan zî. Hema ziwanê xo yê dayîke bonder bîyne goya. Emrê ey bibi hîris û hewt. Za-

nayne wext zaf rew vîyareno. Feqet nê mêrdekê erîşinî sewbîna çî vatêne.

Vatbî wext tebera zaf rew vîyareno û xususen bale antbî teberî ser. Vindert, ey zî mêrdekê erîşinî zî qedehê xo ra yew qulte şimite. Zeman a game vindert. Mêrdek vindert û awirê ey şî dûrî.

Mêrdekê erîşinî va:

- Dewa ma de keyeyê ma ra vatêne "Keyeyê Alî Began". Aîleyê ma, aîleyêko pîl bî. Heşt gedeyê pîyê mi estbî. Ez o diyin bîya. Gedeyîya ma bergîran û ardan mîyan de vîyarte. Yew saeta pîyê mi bîye. Zernêne bîye. Pîyê mi ewnîyayne ci ra vatêne "Wextê ameyîşê şîwaneyî yo." Yan zî ma ra vatêne "Wardên, wextê şamî yo. Ma pîya ronîşe şamî biwerê." Ey bi şewan ronîştîş û şimitîşê şerabî ra hes kerdêne. Demêk cîranê ma armenî bî. Şewan ronîştênê û şerabo ke engura rezanê ma ra virazîyayo şimitêne. Pîyê mi virastişê şerabî armenîyan ra bonder bibi. Labelê înan ra tu çiyêk nêmenbî.

Mêrdekê erîşinî hem qisey kerdêne hem panc deqayan ra reyêk ewnîyayne saetê xo ra. Nê halî ra verî narehet bi la badê bander bi. Mêrdekê erîşinî vatişê xo devam kerd û awirê ey reyna şî ver bi dûrîyan. Mêrdekê erîşinî va:

- Ma dewa xo de erdê xo ser o heyvananê xo reyde ciwîyayne. Yewî reyde problemê ma çin bî. Mal û milkê ma, ma û dewicanê ma rê weş qîm kerdêne. Pîyê mi zaf kêmi şîyne şaristan. Xeleyê ma ke vêşî bibîyne a serre şîyne xele rotêne. Lazimîya ma ya zimistanî girowtêne. Verê heme çî maya mi rê parçeyê fistanî girowtêne. Maya mi kincan ra zaf hes kerdêne. Pîyê mi zî zanayne a kincan ra hes kena. Pîyê mi şîyne xele rotêne û kincî, riz û sewbîna çî lazim bo girowtêne. Sowbîna eleqeyê ma bi şaristanî çin bi. Her şîyayîş de saeta ey qolê ey de bî. Yew radyoyê pîyê mi estbî û

ewnîyayne saeta xo ra. Wexte xeberan seke her kesî goşdarîya ey kerdêne. Û bi no hewa xebera ma dewleta tirkan ra bîyêne. Ney ra teber eleqeyê ma bi dewlete çin bi. Ma zanayne ke ne a yê ma ya ne zî ma yê aye yê.

Yew birayê min o şenik bî. Zana-yîşê ey zêde bî. Dewa ma de mekteb estbî. Ey mektebo verên dewa ma de wend, dima lîse zî qeza de wendbî. Mamostayê ey ma ra vatêne "Zana-yîşê ey zaf o, wa tehsilê xo dewam biko." Pîyê mi zî vatêne "Ma dewa xo de yê û kes nêzano ma estê, ma çin ê. Sere û goşê ma rehet ê." Pîyê mi şaristanan ra tersayne. Eslê xo de dewleta tirkan ra tersayne. Ey zanayne ke na dewlete çî ardo armenîyan ser. Birayê mi pîyê mi ra vatêne "Ez wazena biwanî..." Pîyê mi vatêne "Lacê mi, dewleta tirkan bêbext a û ma kird ê, ez nêwtana to biersawa înan miyan." La çî fayde, birayê mi de-

kowt fakulteya huqûqî. Va

"Ez wazena biwanî." Ser-ranê verênan de zaf kemî ame dewe. Va "Ez şuxul-yena û dersê mi baş ê." Dima ra her ameyîşê xo de hema bêveng bibî. Zaf qalê mektebê xo nêkerdêne. Peynîya peynî de yew roje eskeran vist keyeyê ma ser. Hema ma pêru cile de, hewn de bîy. Mi dî ke çokê bawê mi rîcefiyenê. Fermandarê leşke-

ran pîyê mi ra va "O laje to yo bînamus kotî yo?" Pîyê mi nêzana ke çî vaco? Ziwanê ey gêrîya. A roje ra nat pîyê mi nêhuya û eke mecbur nêbîyêne qisey nêkerdêne û ewnîyayne saeta xo ra. Mi zanayne ke pawibê birayê mi bi. Aşmî, serrî vîyartî û axir ke pîyê mi nêhuya û qisey nêkerd û ewnîya saete xo ra.

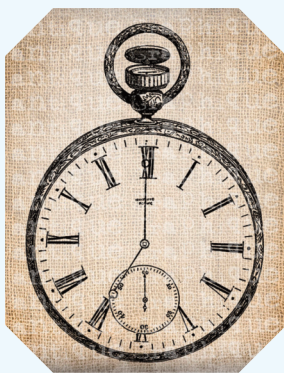
Yew roje şewa tarî de kutikî vêşî la-wayne. Hinî nîzdiyê dewa ma de dewlete qereqol viraştîbî. Rojê ma bê huyayîş û bê şerab vîyartêne. Leşkerî dewa ma de geyrayne. Peynîya yew şewe bîye, nîzdiyê şodirî bi. Berê ma cenîya û pîyê mi vat "Şima mewar-

dên." O şî berê ma yê texteyênî ver, vat "Kam o?" Yew vengê camêrdî ke hîsin bi, ame, va "Ez a bawo, ez a, ber ake." Ez nê vengî reyde cilda xo ra kaş bîya. Bermayîş û huyayîşê ma û waya mi koytî tîmîyan. Birayê mi ame zere. Ma nêwtanay çila tafînê. Ma roşnê mûme de xo vist birayê mi ser. Pîyê mi verê lajê xo quçî kerd û alişkê ey miçî kerdî. Va "Oy lajê mi, ez qiyimîş nêbena biewnîya rîyê to ra, şî-nîkê mi." Çimê dayîka mi ra estîrî war bîyî. Ma qasê saetêk birayê mi reyde ronîştî. Ma veyşan û teyşanîya ci vî-yarna. Ma zî teyşan û veyşanê ey bî. Keye de çî bî çî çin bî maya mi ci rê çixin kerd û pîyê mi ewnîya saete xo ra û va "Lacê mi, bikuwe rayir û şo."

Birayê mi şîyêne û şewe mi rê hema zî tarî bîye la tîncî akewtiş de bîye. Birayê mi kowt rayir û şî. Pîyê mi ewnîya saeta xo ra. Ma dekowtî keyeyê xo. Ser ra nîm saete vîyart-nêvî-yart cemsaleşkerî ameye verê berê ma de vinderte. Pîyê mi vindert û reyna ewnîya saeta xo ra, va "Dewleta tirkan çî rew xebere girowtel!" Leşkeran berê ma seke şîknayne cena. Peyê berî ra qîrayîşê înan ame. Fermandarê leşkeran va "Berê xo akên, ma zanê keyeyê şîma de terorîst esto. Şîma nan danê ey." Pîyê mi sebr û sukûnî reyde şî ber akêrd û va "Keyeyê ma de ma xo bi xo yê." Fermandarê leşkeran ame zere. Peynîya qalîkerdîşê pîyê mi nêvinderd û ey nusk da û ame mi het va "Bê heta mi ra, qebrax! Veyşanê dewlete! Ma şîma zaf mird kerdo. Ti ma reyde bê."

Badê, çîyo ke ma bander bibî no bi: gerreyê dewijanê ma, çar dêsê hepisî û îşkenceya dewleta tirkan.

Peynîya peynî de ez veta meh-kema. Hakimî mi ra va "Vatişê to yo peyên esto?" Mi va "Birayê mi ame berê ma ver. Mi bêrîya ey kerdbî. O veyşan bî û mi nan da ey." Mehkema ra pey, gama ke ez mîyanê di leşkeran de bîya, pîyê mi bi rîyê xo yê qir-mişyayî û erîşinî ame mi het. Saeta xo qolê xo ra vete. Mi ra va "Na saete enka ra pey to rê zaf lazim bena pîlê keyeyê mi." Bêkesîya min û pawitişê mi nê wextî ra pey dest pêkerd.

PÎR Û LUYE

Mistefa GOMAYIJ

Cayê beno cayê nêbeno. Yew pîre bena û yew zî biza yay bena. Na pîre debara xwu pê şitê na bize kena. In hewa çend serrî vîrenî. La yew dem ra pey luya fisine miselatî şitê yay bena.

Pîre biza xwu doşena û şitê yay ona girênena nona bindê sel a. Vona wa serdin bo, ez xwu rê amên kero. La luya fisine firsetê xwu pawena. Senî pîre kuwena haydî kar-gureyî, luye lezabez yena sele ronqale kena û şitî şimena, uca ra remena. Yew, di, hîrê.

Pîre vona:

- No çend serrî yo kesî qarişê şitê min a kokime nêbiyo. No çi bela yo ûmeya mi serrî ser. Pîre onci şona biza xwu doşena, ana şitê xwu kuçalon de kena germine û nana bindê sel a. Yew dariya tije gina xwu dest û peyê tîzî de pawena. Vona hela vindê, no kam o biyo edûyê mi. Zerê banî de yew cayo tarî de xwu nîm-nena. Yew dem ra pey ûna ewnîna ki yew luye ameye şîye sele qelbidaye û şit şimit. Luye daşta agêrayiş te pîre darî dana luye ro. Boça luye fişte bena û luye bena qol.

Luya boçe qoleke, pîr ra vona:

- Pîre, de boça mi bide ez şorî keye. Soz, ez hîn nêna şitê to nêwena.

Pîre vona:

- Nê, heta ke ti şitê mi nêyara ez boça to nêdana. Ti şitê mi bîya, soz, ez zî doçikê to dana.

Luye bêçare peyê milê xwu kenena şona bize het, vona:

- Biza kole, biza kole, şit bide mi, ez bero bido pîre, pîre boça mi bido mi, ez şorî pê dabara xwu bikerî.

Bize vona:

- Ti velg bîya bide mi ez burî, şit bidî to, ti bere bide pîre, pîre doçikê to bido to, ti şo pê debara xwu bikere.

Luye şona dare ra vona:

- Darê darê, velg bide mi, ez bero bido biza kole, biza kole şit bido mi, ez şitî berî bidî pîre, pîre boça mi bido mi, ez boçikê xwu bigîrî şorî pê debara xwu bikerî.

Dare vona:

- Ti awe bîya bide mi, ez velg bidî to, ti bere bide biza kole, biza kole wa şit bidero to, ti şitî bere bide pîre, pîre boça to bidero to, ti boçikê xwu bigê şo pê debara xwu bikere.

Luye şona hênî ra vona:

- Hênî hênî, awke bide mi, ez awke bero bido dare, dare velg bido mi, ez berî bidî bize, bize şit bido mi, ez şitî berî bidî pîre, pîre boça mi bido mi, ez boça xwu bigêrî şorî pê debara xwu bikerî.

Hênî vono:

- Ti heta ke kênayanê mîreyî nîyarê mi ser o nîreqisnê, ez awke nidana to. Wa kênayê mîreyî bêrê mi ser o bireqisê, ez awk bido to, ti bere bide dare, dare velg bido to, ti velg bere bide

bize, bize şit bido to, ti şit bere bide pîre, pîre boça to bido to, ti boçika xwu bigê şo pê debara xwu bikere.

Luye bêçare şona keyê mîreyî vona:

- Kênayê mîreyî, kênayê mîreyî, bêrê hênî ser o bireqisîyê, wa hênî awke bido mi, ez awke berî bidî dare, dare velg bidero mi, ez velg berî biderî bize, bize şit bidero mi, ez berî biderî pîre, pîre doçika mi bidero mi, ez boçika xwu bigêrî şorî pê debara xwu bikerî.

Kênayê mîreyî vonî:

- Şo ma rê solbendî ra solanê sûron bîya, ma paykîme, şorî hênî ser o bireqisîme, wa hênî awke bidero to, ti awke bere bide dare, dare velg bidero to, ti velg bere bide bize, bize şit bidero to, ti şit bere bide pîre, wa boça to bidero to, ti boçikê xwu bigê şo pê debara xwu bikere.

Luye şona solbendî ra vona:

- Solbend solbend, solanê sûro bide mi, ez berî linganê kênayanê mîreyî kerî, wa kênayê mîreyî bêrê hênî ser o bireqisîyê, hênî awe bidero mi, ez awke berî bidî dare, dare velg bidero mi, velg berî bidî bize, bize şit bidero mi, şit berî bidî pîre, pîre boça mi bido mi, ez boça xwu bigêrî şorî pê debara xwu bikerî.

Solbend vono:

- Şo mi rê hak bîya, ez solanê sûron bidî to, ti bere bide keynanê mîreyî, wa keyneyê mîreyî paykerê bêrê hênî ser o bireqisîyê, hênî awe bido to, ti awe bere bide dare, dare velg bidero to, ti velg bere bide bize, bize şit bidero to, ti şit bere bide pîre, pîre doçikê to bidero to, ti boçikê xwu bigê şo pê debara xwu bikere.

Luye şona kerge ra vona:

- Kergê kergê, yew hak bide mi, ez berî bidî solbendî, solbend solonê sûron bido mi, ez berî bidî keynanê mîreyî, keyneyê mîreyî solonê sûron pay kerê bêrê hênî ser o bireqisîyê, hênî awe bidero mi, ez awke berî bidî dare, dare velg bido mi, velg bero bido bize, bize şit bido mi, şit berî bidî pîre, pîre boça mi bido mi, ez boça xwu bigêrî şorî pê debara xwu bikerî.

Kerge vona:

- Şo mi rê qut bîya, ez hak biderî to, ti hak bere bide solbendî, solbend solanê sûron bidero to, ti bere bide keynanê mîreyî, keyneyê mîreyî paykerê bêrê hênî ser o bireqisîyê, wa hênî awe bidero to, ti awke bere bide dare, dare velg bido to, ti velg bere bide bize, bize şit bido to, ti şit bere bide pîre, pîre boça to bido to, ti boça xwu bigê şorî pê debara xwu bikere.

Luye şona xize ra vona:

-Xizê xizê, qut bide mi, ez berî bidî kerge, kerge hak bido mi, hak berî bide solbendî, solbend solonê sûron bido mi, solo berî bidî keynanê mîreyî wa keynayê mîreyî paykerê bêrê hênî ser o bireqisîyê, hênî awe bidero mi, awe berî bidî dare, dare velg bido mi, velg berî bidî bize, bize şit bido mi,

şit berî bidî pîre, pîre boça mi bido mi, ez boça xwu bigê şorî pê dabara xwu bikerî.

Xize vona:

- Rixe bîya mi budîye, ez qut biderî to, ti bere bide kerge, kerge hak bidero to, ti hak bere bide solbendî, solbend solanê sûron bidero to, ti bere bide keynanê mîreyî, keynayê mîreyî paykerê bêrê hênî ser o bireqisîyê, wa hênî awe bidero to, ti awke bere bide dare, dare velg bido to, ti velg bere bide bize, bize şit bido to, ti şit bere bide pîre, pîre boça to bido to, ti boça xwu bigê şorî pê debara xwu bikere.

Luye şona gayî ra vona:

- Gawo gawo, rixe bide mi, ez berî bidî xize, xize qut bidero mi, ez berî bidî kerge, kerge wa hak bidero mi, ez berî bidî solbendî, solbend solonê sûro bido mi, ez solo berî bidî keynanê mîreyî, wa keynayê mîreyî paykerê bêrê hênî ser o bireqisîyê, hênî awe bidero mi, awe berî bidî dare, dare velg bido mi, velg berî bidî bize, bize şit bido mi, şit berî bidî pîre, pîre boça mi bido mi, ez boça xwu bigêrî şorî pê debara xwu bikerî.

Ga vono:

- Şo simer bîya bide mi, ez burî mird bî ke rixe bidî to, ti bere xize budîye, wa xize qut bidero to, ti qut bere bide kerge, kerge hak bidero to, ti hak bere bide solbendî, solbend solonê sûron bidero to, ti bere bide keynanê mîreyî, keynayê mîreyî paykerê bêrê hênî ser o bireqisîyê, wa hênî awe bidero to, ti awke berî bide dare, dare velg bido to, ti velg bere bide bize, bize şit bido to, ti şit bere bide pîre, pîre boça to bido to, ti boça xwu bigê şorî pê debara xwu bikere.

Luye şona mereke ra vona:

- Merekê merekê, simer bide mi, ez berî biderî gayî, ga rixe bidero mi, ez rixe berî xize budîyî, xize qut bidero mi, ez qut berî biderî kerge, kerge wa hak bidero mi, ez berî bidî solbendî, solbend wa solonê sûro bidero mi, ez berî bidî keynanê mîreyî wa keynayê mîreyî paykerê bêrê hênî ser o bireqisîyê, hênî awe bidero mi, awe berî biderî dare, dare velg bido mi, velg berî biderî bize, bize şit bido mi, şit berî bidî pîre, pîre boça mi bido

mi, ez boça xwu bigêrî şorî pê debara xwu bikerî.

Mereke vona:

- Şilîye ke varena serê mi de dalpa kena, şo serê mi rind loxe (bargêne) bike, bidawasne, ez simer biderî to, ti bere bide gayî, ga rixe bidero to, ti rixe bere pê xize budîye, xize qut bidero to, ti qut bere bide kerge, kerge hak bidero to, ti hak bere bide solbendî, solbend solonê sûro bidero to, ti bere bide keynanê mîreyî, keynayê mîreyî paykerê bêrê hênî ser o bireqisîyê, wa hênî awe bidero to, ti awke bere bide dare, dare velg bido to, ti velg bere bide bize, bize şit bido to, ti şit bere bide pîre, pîre boça to bido to, ti boça xwu bigê şorî pê debara xwu bikere.

Luye mereke ra tayê simer gêna şona, serê mereke loxe kena, rind dawasnena. Yena mereke ra vona:

- Mi serê to loxe kerd, rind dawasna, de simer bide mi.

Mereke vona:

- Çiqas simer gêna bigê.

Luye simer gêna, ûna dona gayî, ga rixe dono ci, rixe gêna şona xize budena (siwax kena), xize qut dana ci, bena dana kerge, kerge hak dana ci, hak bena dana solbendî, solbend solanê sûro dano ci, bena dana keynanê mîreyî, keynayê mîreyî kenê payî, yenê hênî ser o reqsînê, hênî awe dano ci, awke bena dona dare, dare velg dana ci, velg bena dana bize, bize şit dana ci, şitî bena dona pîre. Pîre boça luye her reng ra xemelnena û zingilê nona pa, dana luye. Luye ke kuwena rîyar boçe dima beriqîna û sey bezîrgano bena şingaşinga yay. Deşt û daristan û koyû ser a çiqas ke heywanî estê se, luye hesîyenê û kunê dima. Vonî:

- Wakê luye, to na boça xwu qey ûna xemelnaya? Çi bîya rind e.

Luye vona:

- Yew şewa çeleiyî de mi xwu eş Gola Gocigî, ez tira vejîyaya ke ûna bîya.

Heywanî vonê:

- Îna gole ha ça ya? Ma zî şime xwu berzî ci û bibî rindek.

Luye vona:

- Şima pêro bîrê tîlewe.

Heşî, vergî, luyî, xozî yenê pêser benî kom. Luye gêna bena Gola Gocigî hete vona:

- Mi ke va xwu berzê ci, şima pêro xwu têder berzê zeredê gole.

Vanî:

- Temam.

Luye vona:

- Yew, di, hîrê...

Pêro têder xwu erzenê Gola Gocigî. Ê bê yew heşê heywanî benê huşk û biring, mirenê.

Heş gol ra vejîyeno û çareyê xwu çiqirneno vono:

- Luya fisine no çi bela bi to ard ma sereyî ser?

Luye huyena vona:

- Mi pê şima yarî kerd.

Heş hêz dano xwu la luye uca ra fi-siknena, daristanî mîyan de vinî bena.

Mintiqaya Ziktê, rojhelatê Dara Hênî de, koyê ke sînore Çewlîg û Dîyarbekirî de yê, verardê hetê vakûrî yê nê koyan de ya. Na mintiqa rojhelatê Dara Hênî de Arkel ra dest pêkena, hetê rojhelatî de hetanî Layê Vaxkînî û Şîyernûn şina. Şîyernûn ra wet mintiqaya Tavzî, Layê Vaxkînî ra wet zî mintiqaya Şêx Evdîlayî dest pêkena. Hetê başûrê rojhelatî de Koyê Şemî û mintiqaya Geliyî ca gêna. Hetê başûrî de mintiqaya Tavsalarîz, rojawan de merkezê Dara Hênî, başûrê rojawanî de Ulyûn, hetê vakûrî de zî Çemê Muradî esto. Çemê Mûradî sînore Dara Hênî û merkezê Çewlîgî belî keno.

Dewê mintiqaya Ziktê yew cayo berz ra, koyanê Dara Hênî ra ewnîyenê merkezê Çewlîgî û Deştê Çebaxçûrî ra. Koyê ke mintiqaya Ziktê pašta xwu şaya ci, sere ê koyan de Wareyê Çotla esto. Berzîya Wareyê Çotla derya ra 2300 metreyî yo.

Dewê ke mintiqaya Ziktê de yê nê yê: **Valyer** (Çaytepe), **Mûedûn** (Meşedalî), **Arkel** (Ardîçdîbî), **Parçûnç** (Keklikdere), **Hacîyûn** (Şehittepe), **Bazûn** (Dereköy), **Xut** (Gözütok), **Cûnsûer** (Çanakçî), **Mûradûn** (Dilektaşî), **Vazanûn** (Yığıtbaşî), **Seyfûn** (Koçsirtî), **Şîyernûn** (Doğanevler), **Şîn** (Balgöze), **Tarçûr** (Sarısaman).

Nê dewan ra **Valyer** merkezê mintiqaya Ziktê hesibîyeno. Verê cû nahîye û beledîye bî. Labelê ridê kêmiyayîşê nufûsî ra nika bîya dewe. Tarçûr zî, nîmeyê ci ziktêyicî ê.

Mintiqaya Ziktê de nîzdîyê 70 dew û mezrayî estê. Nê dewan ra teber dewanê merkezê Çewlîgî ra **Dik** (Dikköy), **Kurik** (Kumgeçit), **Raştê Bîr** (Yedievler) û **Gûmê La** (Onbirevler) zî pêro ziktêyicî ê. Merkezê Çewlîgî, Dara Hênî, Bongilan û Mûş de, dewanê merkezê Çewlîgî ra **Xiraba** û **Îbrayîman** (Gözeler) de zî xeylê ziktêyicî estê.

Ziktêyican ra vanê eşîrê ziktêyican, labelê eslê xo de Ziktê yew eşîr nîya, yew mintiqa ya. Çimkî ziktêyicî pêro yew babî û kalik ra nîyê.*

Herbê Şêx Sêdî de mintiqaya Ziktê pêro paştî daybî Şêx Sêdî û kewtîbî mîyanê herbî. Rûsîpîyan

Mintiqaya Ziktê

Aydin Batur

û çekdaranê mintiqaya Ziktê ra Begê Valyer, Hecî Sadiqê Valyerî (Ataoğlu) û Mûedûn ra Feqî Hesen Fehmîyê Modanî (Aradici-Fehmioğlu) herb ra dima tepîşîyayê û Dîyarbekir de bi qararê Mehkemaya Îstîqlalî îdam bîyê. Feqî Hesen Fehmîyê Modanî herb de bibi walîyê Dara Hênî. Nînan ra teber Çekdaranê namdaran ra, Vazanan ra Emerê Heydê Vazanî (Becerikli) û dezayê ey Sêdî Elî Hesî herbê Şêx Sêdî de ca girewtîbî.

Mi yew ca de wendîbî. Kurdê ke mîyanê nê 150-200 serran de qetil bîyê, nufûsê zafê dewletanê dinya ra zîyed ê. Yanî qasê nufûsê yew dewleta qije estê. Ma zanê ke serra 1925 de meseleyê Şêx Sêdî ra dima bi destê dewlete bi meqsedê tedîp û tenkilî yew hereketo eskerî virazîyayo û nê hareketa ra dima ma vajîme ke hema-hema pêro dewê mintiqaya Ziktê destê dewlete ra ameyê veyşnayîş. Cînî, camêrd, pîl û qij bi henzeran insanî no operasyon de qetil bîyê. Şarê ma na serre ra vano "Serrê Şewatî". Ma eşkenê vajê ke herbê Şêx Sêdî de pêro cografyaya kurdan de taxrîbato tewr giran na mintiqa de bîyo. Teyna Valyer de qij û pîl 33 insanî erzîyayê zereyê yew banî û gane-gane adir nîyayo pa û veyşnîyayê.

Yew qiseya ma kirdan esta, vanê; "Şarî xwu rê

eşnawita, ma dîya!" Yanî ê çîyê ke şarî bi goşanê xwu ya eşnawitê, verê çîmanê pîlanê ma de biyê. Qetlîaman ra dima dewan de banî, axurî, lodî û zexîreyî veyşnayê. Dewar û pes talan kerd. Ne saxmendeyan rê zewade, ne zî heywanan rê wer mendo. Feqîrî nişta însanan û dewan ser û no wahşeto ko verê çîmanê kalikan de bîyo, tersan ver kalikanê ma babîyanê ma ra, babîyanê ma zî ma ra nêvato.

Çewlîg, 29.03.2016

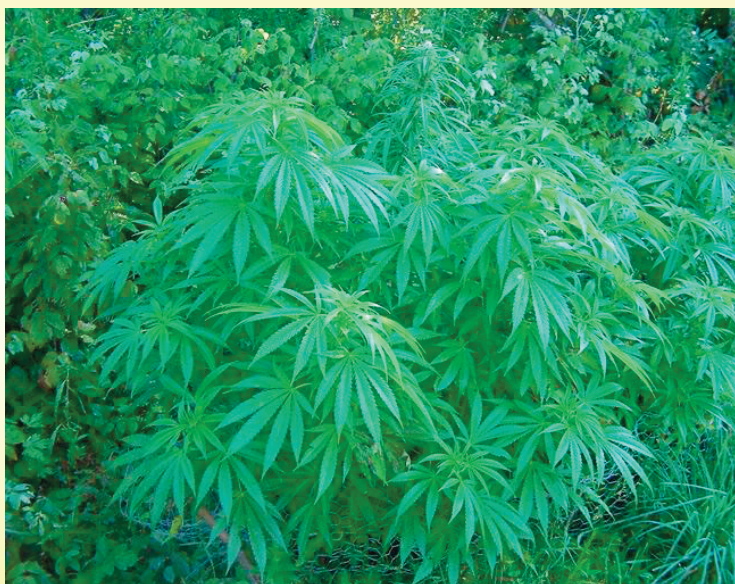
Notê editorî (R. L.):

Ziktê tena nameyê mintiqa nîyo, çimkî **Ziktî** eslê xwu de yew eşîra qedîme ya kurdan a, *Şerefname* de zî nameyê aye vîyareno. Şerefxanê Bidlîsî (1543-1603) wina behs keno: "Iran'da beylerin ve sultanların hizmetinde olan diğer **Kürt aşiretlerinin** adı şöyledir: Lek, Zend, Rozbahan, Metilec, **Zikti**, Kelegir, Pazuki, Hey, Çemişkezek, Arabkêrlu (Arapkirlu), ve başkalari. Bu aşiretlerin dördünden (Pazuki, Çemişkezek, Arabkêrlu, ve Hey) eskiden beri beyler ve beyoğulları çıkmış ve bunlar veraset yoluyla hükümdarlık etmişler." (Şeref Han, *Şerefname*, *Kürd Tarihi*, Türkçeye Çeviren: M. Emin Bozarslan, Deng Yayınları, Dördüncü baskı, İstanbul, Haziran 2009, r. 249)

Mensubê eşîra **Ziktê** esas hetê rojhelatê Kurdistanî de estê. Bakurê Kurdistanî de zî, neke tena hetê Çewlîgî de, hetê Licê de zî zaf ê. Hetê Çewlîgî de Mintiqaya Ziktê esta la hetê Licê de nameyê yew dewe bi xwu **Ziktê** yo. Ancî gelêk dewê bîni zî yê koçeranê **Ziktê** estê.

Muhemed Cemîl Seyda vateyê verên yê *Ferhenga Jîn* de vano: "Atatirk generalek bi navê Alî Barût şand bajarê Licê. Piştî şkestina Şoreşa Şêx Sêdî wî generalê xwîn-mij, yê ku şoreşgêran bi saxî diavêt nav ava kelandî û hînekan jî bi dar û lêdanê dikuşt. (...) Muhemed û her du birayên wî yên mezin Evdîlbarî û Evdîlqudûs digel dayka wan û pênc sed (500) malên zaza ve anîn nav Amedê, ku di rê de gelekê zarokan ji ber sermayê mirin. Wê koça mezin xistin Mizgefta Hz. Sîlêman. Pişt re wan surgunî bajarê Nîgdeyê kirin. Sê sal ew li wê dûrgehê man. Di sala 1928an de efû derket." (Muhemed Cemîl Seyda, *Ferhenga Jîn*, Çapxaneyê Emîral, Beyrud, 1987) Nê panc sey aileyê zazayan ke Mehemed Cemîl Seyda behs keno, kirdanê dorê Licê ra yê, muhtemelen qismêko pîl eşîra **Ziktê** ra yê.

NAMEYÊ NEBATAN

Amadekar: **Ehmedê Dirihî**

kenew (Pali)
kindirê hindî (Gimgim)
kinif (Çolîg)
kino (Govdere)
kîndir (Çolîg)
şahdanek (Dîyarbekir)
goş, hebî, kenewîr,
kirkirik, kunif

Kurmancî: benk, cût,
kenewêr, kinf, kirkir, kunef
Soranî: kilt
Goranî: şahdanek

Latînî: *Cannabis sativa*
Tirkî: hint kenevirî

ZIWANÊ MI

Ziwanê xo bêveng û bêwayîr mek
Ziwan yew xiznaya kihan a
Kilîtê xiznaya xo herr bin mek
Ziwanê mi zey çimê royî nêbi
Zey dara payîzî ya mendi
Tî yew daristan ê, çekuyê to dar ê
Kilam bi to ya weş a, lorî bi to ya weş ê
Ziwanê mi zey xortî ya
Tarî d' cuwîya, feqet nêhuyaw'
Ziwanê mi ti vengê qîrîya ezîyetî yê
Vengê to wecîyeno bêhes o
Ziwanê mi ecîz o, bêveng o

Semavî ALDEMİR